

EDICE Otvíráme

Magazín nejen o českých dětech Vydání I/2014

Příští úkol: odstranit nejednotnost a roztržitěnost

**(z rozhovoru s ministryní
Marksovou Tominovou)**

Publicist

PubliCon

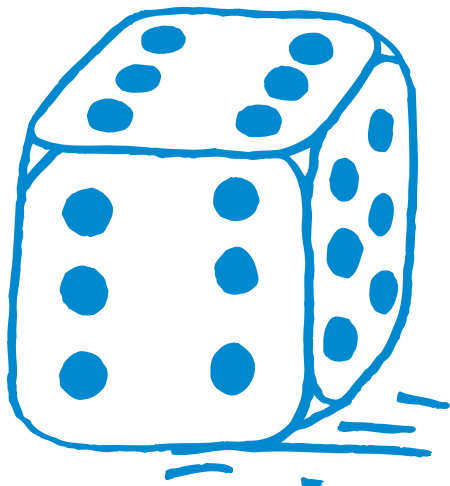
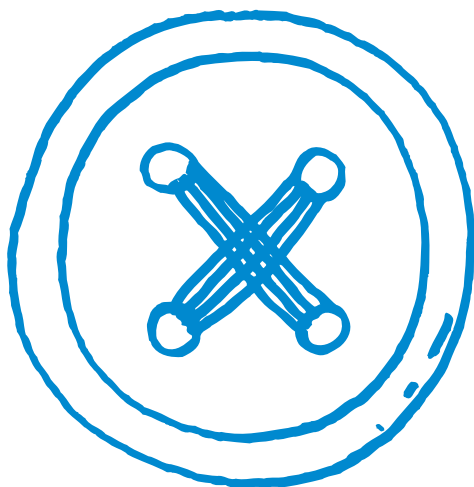

Nadace Terezy Maxové dětem

Obsah

- 5 Editorial** Terezy Maxové
- 6 Otvíráme** Český systém ochrany dětí se vydal na cestu. Věřme, že dobrou
- 10 Ministryně Marksová Tominová:** Slabými místy ochrany dětí jsou roztříštěnost a nejednotnost
- 14 Orientace** Nový občanský zákoník a děti: na co si dát pozor?
- 26 Rozhovor** Příklad každého dítěte život v rodině obrátí naruby

- 30 Osobně** Rozhodování soudů: Nejdeme ke druhé zdi?
- 34 Sloupek** O selském rozumu

Edice Otvíráme

Občasný magazín o právech dětí a péči o ně

Vydává Agentura PubliCon ve spolupráci
s občanským sdružením Publicist
za podpory Nadace Terezy Maxové dětem

Publicist

PubliCon

Nadace Terezy Maxové dětem

Číslo 1, ročník IV., vyšlo v červnu 2014

Šéfredaktor: Michal Růžička
Art Director/Illustrace: Vladimír Nagaj
Editor: Viktor Vondra
Produkce: Lenka Vimmerová

Adresa redakce:
U Železné lávky 10
Praha 1, Malá Strana, 118 00

Email: redakce@publicon.cz
Telefon: + 420 257 213 404

Tisk: Akontext

Editorial Vážené čtenářky a vážení čtenáři,

je to vlastně poprvé, co od přijetí novely zákona o sociálně právní ochraně dětí ve vydáních Edice Otvíráme můžeme říct, že podle názorů lidí z terénu se lepší spolupráce mezi neziskovými organizacemi, OSPODy a MPSV. Že se díky reformě více postupuje ve prospěch dítěte. Že se nový systém postupně usazuje.

Mám z toho velkou radost, ale o to víc myslím na různé detaily, které je třeba zlepšit. Na příběhy dětí, jejichž osud třeba nemusel být – kdyby „systém“ lépe fungoval – tolik strastiplný. Zkrátka, buďme potěšeni, ale právě teď nesmíme usnout na vavřínech. Ráda bych vzala tlustý fix a několikrát podtrhla slova Kateřiny Dunovské, která v tomto vydání v rozhovoru opakuje, jak důležité je vzdělávání všech lidí ze systému – včetně například soudců. Jak důležité je, aby díky jednotnému vzdělávání všichni postupovali na základě stejného metru.

Ostatně, i paní ministryně Marksová Tominová jmenuje roztříštěnost a nejednotnost mezi hlavními problémy ochrany dětí dneška. Jde přesně o to, po čem nejen v této Edici voláme několik let: aby všichni táhli za jeden provaz, aby všichni postupovali nikoli v zájmu institucí a případných partikulárních zájmů, ale v zájmu dětí.

Jsem ráda, že jsme se zřejmě již posunuli z období, kdy se energie lidí vyčerpávala v názorových výměnách o institut pěstounství, o povahu ústavní péče, o zahraniční inspirace. Nyní je snad veškerá energie směřována k tomu nejdůležitějšímu: každodenní práci s dětmi a pro děti a jejich rodiny v odborných i legislativních mantinelech, jež nikdo základně nezpochybnuje.

Slibuji, že Edice Otvíráme bude tuto novou etapu popisovat a reflektovat, věřím, že k užitku nás všech.

□ **Tereza Maxová**

Otvíráme Český systém ochrany dě Věříme, že dobrou

Zadejte do českého webového vyhledávače slovo pěstoun. Objeví se desítky článků, které ve zdejších médiích vycházely od počátku roku 2014 pod velmi podobnými titulky: Hledá se pěstoun, Profesionálních pěstounů je zoufale málo, Stát hledá pěstouny, Pěstounů přibývá po desítkách, ale nestačí to. Jak ale potvrdzují hlasy odborníků a sociálních pracovníků, na tento problém redukovat zkušenosti s reformou nelze.

Ti, kdo v systému pracují, většinou vědí, že důležitější než rychlost, s jakou se v České republice objeví dostatek pěstounských rodin, je kvalita jejich vzdělání, účinnost kontrolních mechanismů a především různých doprovodných služeb, poskytujících pomoc nejen ohroženým dětem, ale i jejich rodinám. Mezi další důležité prvky jsou často řazeny jednotnost postojů jednotlivých hráčů v systému a synchronizace očekávání a cílů. Například: jestliže je cílem vrátit co nejvíce dětí do původních rodin, nelze tak činit překotně a za každou cenu. Je třeba vážit případ od případu, neboť biologická rodina může být pro některé děti skutečně ohrožující. Kateřina Dunovská z organizace Cestou necestou třeba upozorňuje na příklady rozsudků, které zcela popírají smysl ochrany dětí – a navrhuje větší zapojení soudcovského stavu do vzdělávání, jež se týká pokračující reformy.

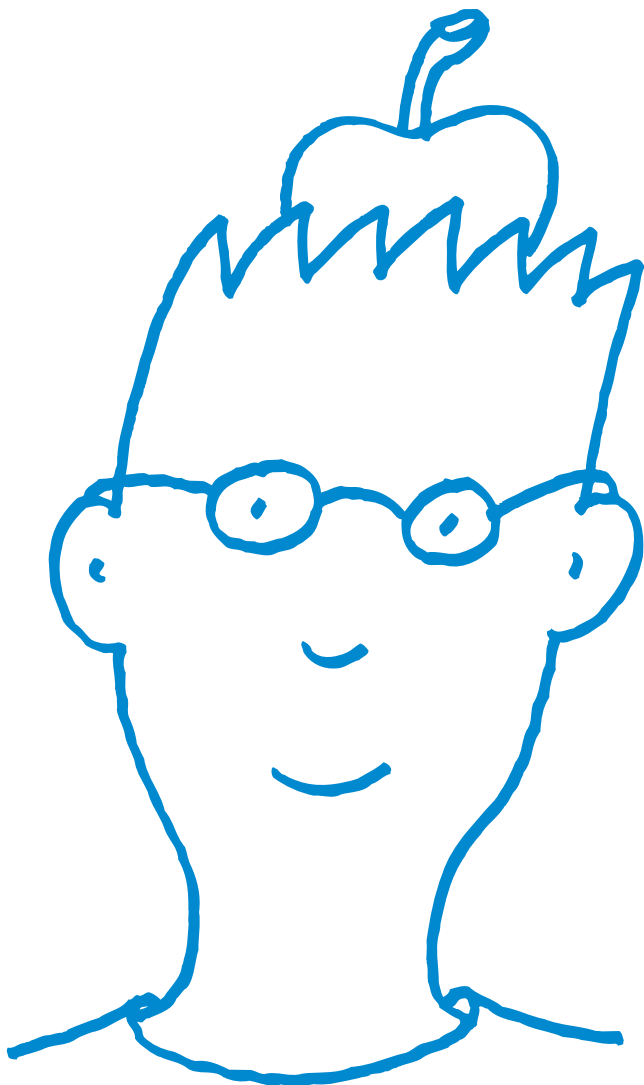
Česká ministryně práce a sociálních věcí Michaela Marksová Tominová v rozhovoru pro Edici Otvíráme říká, že „po roce a půl účinnosti novely se ukazuje, že pěstounská péče na přechodnou dobu má v systému své místo a může sloužit určitě skupině dětí, které tak nemusí být umísťovány do ústavních zařízení.“ S tímto tvrzením souhlasí podle našich zjištění i valná většina pracovníků z terénu. Naštěstí jsou pryč doby, kdy nejen média,

ale třeba i někteří politici a manažeři ústavů varovali populisticky před pěstounstvím jako institucí a vyhrožovali především zahraničními příběhy o častém stěhování dětí od pěstouna k pěstounovi nebo o zneužívání dětí pěstouny (naposledy v Argentině).

„Děti se nestěhují z rodiny do rodiny,“ říká česká ministryně, „ale po pobytu v pěstounské péči na přechodnou dobu odcházejí buď do trvalé péče – osvojení nebo dlouhodobé pěstounské péče – nebo se vracejí zpět k rodičům nebo k jiným příbuzným. Za minulý rok prošlo přechodnou pěstounskou péčí 250 dětí, v současné době je již zařazeno téměř 200 rodin, které takovou péči poskytují.“

Samozřejmě, že nejsme naivní. I u nás se najdou potíže, a dost možná, že už zítra, ať už institucionálního nebo osobního charakteru. Důležité je pokračovat, a to jak na místních úrovních, tak i vládních. Český stát například stále čeká úvaha nad trojkolejností, která rozhodně ničemu nepomáhá; bylo by užitečné, kdyby v budoucnu zastřešovalo ochranu dětí jedno ministerstvo, a nikoli tři. Ale jsou zde i rychlejší úkoly: MPSV má do konce roku předložit vládě věcný záměr zákona o podpoře rodin, ochraně práv dětí a náhradní rodinné péči. Půjde o logické pokračování procesu, který započal novelou zákona o sociálně právní ochraně dětí.

tí se vydal na cestu.

I na kvalitě tohoto dokumentu a veřejné diskusi o něm bude záviset osud mnohých konkrétních dětí.

Ohlédneme-li se zpátky za Edicemi, které jsme v posledních letech vydali a přečteme

si třeba starší obavy, výtky či nesouhlasné glosy a srovnáme je s nynější perspektivou, musíme říct, že do budoucna se díváme s mírným optimismem. Nebo dokonce: s více než mírným.

□ Michal Růžička

ZVLÁŠTĚ VÝZNAMNÁ ZJIŠTĚNÍ V OBLASTI ANAMNÉZY

- 55 % dětí v pěstounské péči bylo v dětském domově.
- Alespoň jednou vráceno z pěstounské péče bylo 18% dětí v dětských domovech a 7 % procent dětí v aktuálních pěstounských rodinách.
- 35 % dětí v dětských domovech vystřídaloby pobyt ve 2 - 4 zařízeních.
- Průměrně 32 % dětí umístěných v dětských domovech nebo pěstounské péči bylo v období raného vývoje umístěno v kojeneckém ústavu.
- Důvodem umístění dětí v dětském domově ve zkoumané skupině byla v 66 % nedostatečná péče o dítě a v celých 10 % případů finanční situace rodiny. V 7 % případů rodiče nezvládali výchovu, v 5 % byly důvodem odebrání sociální důvody rodiny.
- Pouze ve 12 % případů byly umístěny děti z důvodů, které lze považovat za jednoznačně oprávněné, a to týrání, alkoholismus rodičů a rodiče ve výkonu trestu.
- Děti umístěné v dětských domovech mají ze sledovaných skupin statisticky nejvýznamnější počet odkladů základní školní docházky.

Zdroj: Vývoj dětí v náhradních formách péče, MPSV 2011

**Vaše denní dávka
informací o světě
udržitelnosti!**

SOUVISÍME.CZ

**Jediný internetový deník
svého druhu v ČR**

PubliCon

Ministryně Marksová Tominová: **Sla jsou roztříštěnost a nejednotnost**

Ministerstvo práce a sociálních věcí patří mezi tři česká ministerstva, která mají ve svém portfoliu část problematiky péče o děti, které nemohou vyrůstat ve vlastní rodině. Zatímco MPSV vedené předchůdci Michaely Marksově Tominové muselo přesvědčovat veřejnost o nutnosti reformy v oblasti péče o děti, dnešní úřad musí především zajistit, aby se nastavené legislativní parametry ujaly v praxi způsobem, který zajistí kvalitativní posun. Zajímá nás proto, jak se současná ministryně na otázky ochrany dětí vlastně dívá.

Jak jste spokojena se současným stavem systému péče o děti, které nemohou vyrůstat ve vlastní rodině, jak jej upravila nedávná novela zákona o sociálně právní ochraně dětí?

Hlavní změny, které novela přinesla, je nastavení závazných postupů pro práci orgánů sociálně-právní ochrany, zpřesnění podmínek pro výkon pěstounské péče a podpora do té doby nefungujícího institutu pěstounské péče na přechodnou dobu. Další oblastí bylo zavedení standardů kvality jak pro orgány sociálně-právní ochrany, které jsou díky tomu první úřední agendou v zemi, která je vázána standardy kvality, tak pro stanovený okruh osob pověřených výkonem sociálně-právní ochrany. Také byly zpřesněny podmínky pro poskytování péče v zařízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Všechny tyto změny systém naléhavě potřebovat, kromě značné části české odborné veřejnosti po nich volaly i mezinárodní instituce, jako např. Výbor pro práva dítěte OSN apod. Novela samozřejmě nemohla vyřešit všechny problémy, které v oblasti péče o děti jsou, a ještě je třeba pokračovat v úsilí o zlepšení nastavení mechanismů na ochranu dětí.

Co bude v této oblasti vaším záměrem: ještě měnit legislativu, anebo posilovat kvalitu a fungování systému v „terénu“ podle daných mantinelů?

Aktuálně je třeba především pracovat na implementaci všech institutů, které přinesla novela a pokračovat ve zvyšování požadavků na kvalitu všech složek systému. Zároveň je v Národní strategii ochrany práv dětí a v souvisejícím Akčním plánu k naplnění Národní strategie ochrany práv dětí zakotvena příprava právní normy, která by měla moderním způsobem upravit ochranu práv dětí. Ve schváleném legislativním plánu prací vlády je stanovena povinnost MPSV předložit do konce roku do vlády věcný záměr zákona o podpoře rodin, ochraně práv dětí a náhradní rodinné péči.

Vidíte již nějaká slabá místa?

Pokud myslíte slabá místa systému ochrany dětí, tak především jeho roztříštěnost a nejednotnost. Každá složka systému je řízena a financována jiným způsobem, řídí se jinou zákonnou úpravou. Jinak fungování novely a její dopady teď vyhodnocujeme.

Lidé z praxe si často stěžují na to, že se gesce dělí na tři ministerstva: MPSV, ministerstvo školství a ministerstvo zdravotnictví. Že by bylo efektivnější mít oblast péče o děti pod jednou střešou. Co si o tom myslíte vy?

Česká republika je jednou z posledních ze-

bými místy ochrany dětí

Mgr. Michaela Marksová Tominová, ministryně práce a sociálních věcí

Dlouhodobě se zabývá rodinnou politikou, dětskými právy a problematikou rovných příležitostí. V letech 1997-2004 pracovala jako ředitelka pro styk s veřejností v obecně prospěšné společnosti Gender Studies, v letech 2004-2006 vedla odbor rodinné politiky na Ministerstvu práce a sociálních věcí a od dubna 2009 do září 2010 byla ředitelkou odboru rovných příležitostí ve školství na Ministerstvu školství. Od srpna 2010 byla stínovou ministryní pro lidská práva a rovné příležitosti ve stínové vládě ČSSD. Narodila se v roce 1969 v Praze, vystudovala Přírodovědeckou fakultu Univerzity Karlovy. Hovoří anglicky, německy a rusky. Je vdaná a má dvě dcery.

Foto: Isifa/MAFRA/Michal Šula

mí, kde ještě stále je takto roztržistěná péče o ohrožené děti. Myslím si, že sjednocení by velmi pomohlo koncepčnímu uchopení a umožnilo lépe koordinovat jednotlivé složky systému, efektivněji využívat zdroje, které do systému přicházejí, a hlavně nastavovat služby více na míru konkrétním dětem, které pomoc potřebují. Je to velký koncepční krok, o kterém se léta hovoří a zatím ho žádná vláda nebyla ochotná realizovat.

Část české společnosti je stále vůči institutu pěstounství nedůvěřivá. Mluví se o nebezpečí špatné připravenosti náhradních rodin, mluví se o nebezpečí častého stěhování dětí mezi rodinami a podobně. Jaký je váš názor?

Novela nastavila minimální rámec příprav pro náhradní rodiny a dále zavedla povinnost dalšího vzdělávání průběžně během celého poskytování pěstounské péče. Celkově jsou nyní nastavena pravidla tak, že je výkon pěstounské péče více sledován a případné problémy je tak možno řešit včas.

Po roce a půl účinnosti novely se ukazuje, že pěstounská péče na přechodnou dobu má v systému své místo a může sloužit určitě skupině dětí, které tak nemusí být umístovány do ústavních zařízení. Děti se nestěhují z rodiny do rodiny, ale po pobytu v pěstounské péči na přechodnou dobu odcházejí buď do trvalé péče – osvojení nebo dlouhodobé pěstounské péče – nebo se vrací zpět k rodičům nebo k jiným příbuzným. Za minulý rok prošlo přechodnou pěstounskou péčí 250 dětí, v současné době je již zařazeno téměř 200 rodin, které takovou péči poskytují.

Podle ankety, kterou jsme dělali, přinesla reforma nárůst administrativní činnosti

na úkor práce v terénu. Souhlasíte s tím?

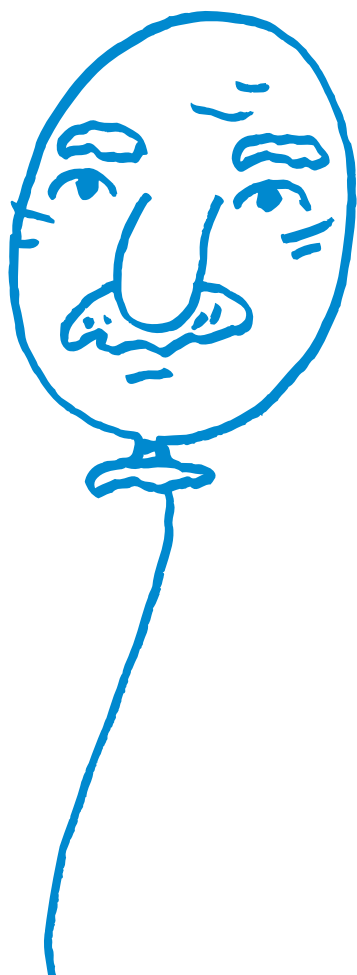
Novela požaduje po pracovnících OSPOD využívání standardizovaných nástrojů – vyhodnocování situace dítěte a individuálních plánů ochrany dítěte. Zpracování těchto nástrojů nepovažuji za administrativu, ale za klíčové dokumenty řídící celou další práci s dítětem a jeho rodinou. Nelze pracovat v terénu, pokud nebudeme vědět, k čemu má naše práce směřovat. Právě proto nejdřív potřebujeme na základě zjištěných skutečností vyhodnotit, v které oblasti je dítě nejohroženější a jaká opatření můžeme udělat, abychom ohrožení zmírnili nebo eliminovali. Nechceme dopustit, aby jak to bylo dříve, dítě bylo odebráno z rodiny a sociální pracovnice se o něj v podstatě přestala zajímat.

Jak hodnotíte práci jednotlivých krajů v oblasti péče o ohrožené či znevýhodněné děti, tedy jak se daří „po novu“ OSPODům pracovat s rodinami?

Vnímáme, že pro některé OSPODy byla novela vítaným posílením jejich role, dala jim oporu proto, aby se mohli intenzivněji věnovat ohroženým rodinám. Také díky personálnímu standardu se daří navyšovat počty pracovníků na jednotlivých úřadech, což bylo velmi potřeba.

Občas se v minulosti zdálo, že spory o smysl třeba kojeneckých ústavů se redukují na to, co bude s jejich zaměstnanci, zda si někdo nemyslí na pozemky či nemovitosti. Odborné hledisko šlo stranou. Právě tady jde o gesci ministerstva zdravotnictví, ale přesto: stojíte i vy za představou, že by se kojenecké ústavy postupně měly ze systému péče o děti vytratit?

Správně vystihuje podstatu problému, je třeba diskutovat o tom, co potřebují děti, ne co je v zájmu zaměstnanců zařízení. Pokud se na existenci kojeneckých ústavů podíváme z hlediska dětí, které tam jsou umístěny, nelze než konstatovat, že péče poskytovaná v ústavní formě má své limity v naplňování základních potřeb dětí.

Zejména potřebu blízkého a bezpečného vztahu, dostatek individuální pozornosti není možné v běžném denním režimu ústavních zařízení zabezpečit. Přála bych si proto, aby bylo možné zajistit všem dětem péči v náhradním rodinném prostředí. Víím, že se to nemůže podařit ze dne na den, ale právě proto je třeba intenzivně pracovat na tom, aby to možné bylo, protože čas dětem běží mnohem rychleji, než nám dospělým. O zaměstnance ale strach nemám – kojeňáky, které pochopily změnu, se otevírají veřejnosti, transformují se na dětská centra, jesle, mají ambulanti služby pro rodiče a jejich děti...

Stalo se téma, o kterém mluvíme, tématem nějakého Vašeho jednání s kolegy ministry ze školství nebo zdravotnictví? Chystáte se na něco takového?

Zatím jsme si řekli pár vět jen neformálně, na takové jednání se ale v blízké budoucnosti chystám.

Předchozí reprezentace MPSV slíbvala doplnit novelu zákona o celostátní informační kampaň, která by vysvětlila nový přístup státu, smysl pěstounství, ukázala, proč je trend nezavírat děti pokud možno do ústavů. Nic takového se nestalo. Chystáte se to napravit?

MPSV realizuje kampaň Právo na dětství, v rámci které je prostor pro všechna zmíněná témata. Ve dvou pilotních krajích (Zlínském a Královéhradeckém) již probíhá osvětová kampaň k náhradní rodinné péči. Souhlasím, že osvětová vysvětlující kampaň je velmi důležitá.

Michal Růžička

Orientace Nový občanský zákoník a děti: na co si dát pozor?

K 1. lednu letošního roku vstoupil v účinnost nový občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník) a s ním i zásadní změny, které přinesl do soukromoprávních vztahů. Nová úprava občanského práva se dotkla celého spektra práv a povinností a nevyhnula se ani právní úpravě týkající se dětí. Následující stručný přehled přináší souhrn nejzásadnějších změn, které se dotýkají právě jejich právních poměrů.

Problematika osvojení (adopce)

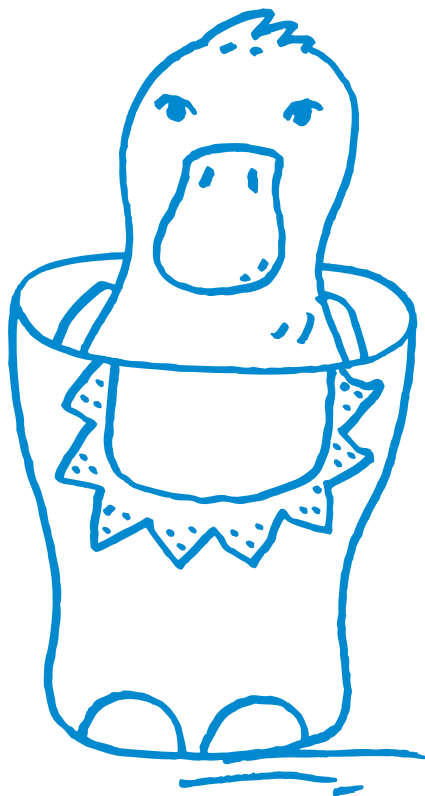
S účinností nového občanského zákoníku doznalo osvojení výrazných změn, a to v prvé řadě v samotném konceptu tohoto institutu. Osvojení již není považováno výlučně za jednu z forem náhradní péče o dítě, naopak je nyní vnímáno jako forma rodičovství, což lépe vystihuje jeho podstatu – tedy přijetí cizí osoby za vlastní a s tím související statusovou změnou na straně dítěte. Osvojením zaniká příbuzenský poměr mezi osvojeným dítětem a jeho původní rodinou a naopak dítěti vzniká právní příbuzenství v rodině osvojitele.

Jak bylo výše nastíněno, osvojení zakládá úplný vztah rodič – dítě. S ohledem na tuto skutečnost je již ve fázi rozhodování o osvojení nutno brát ohled na to, zda-li jsou zde dány předpoklady pro existenci takového vzájemného poměru. Z tohoto důvodu nově občanský zákoník zavádí podmínku existence alespoň základu vztahu, jaký je mezi rodičem a dítětem a dále stanovuje minimální věkový rozdíl ve výši 16 let, který musí být mezi osvojitelem a osvojovaným (podmínku věkového rozdílu lze překonat pouze za zákonem stanovených okolností). Současně je stanovena povinnost brát při rozhodování o osvojení na zřetel osobní vlastnosti a zdravotní stav osvojitele, a to s ohledem na reálnou možnost osvojitele být dítěti v budoucnu řádným, plnohodnotným rodičem.

S osvojením je nadále (kromě zákonem stanovených situací) nutný souhlas rodičů dítěte. Občanský zákoník však v rámci koncepce posílení postavení osvojovaného dítěte klade důraz na nutnost výslovného souhlasu samotného dítěte, a to tehdy, dosáhlo-li osvojované dítě věku alespoň 12 let. V opačném případě (tedy pokud je osvojované dítě mladší 12 let) uděluje souhlas s osvojením dítěte jmenovaný opatrovník, kdy je mu nově stanovena povinnost zjistit všechny rozhodné skutečnosti vedoucí k závěru, zda je osvojení v zájmu dítěte.

K důležité změně dochází i v důrazu na právo osvojeného dítěte znát svůj původ. Toto právo se odráží především ve výslovném stanovení povinnosti osvojitele informovat dítě o skutečnosti osvojení, a to nejpozději do zahájení školní docházky dítěte. Současně je stanoveno právo osvojovaného dítěte, které nabylo svéprávnosti, seznámit se s obsahem spisu, který byl veden v řízení o jeho osvojení.

Významnou změnu přináší nový občanský zákoník také v navrácení institutu osvojení zletilého do našeho právního řádu. Zákon rozlišuje dva druhy osvojení zletilého, a to takové osvojení, které je obdobou osvojení nezletilého a naopak osvojení, které není obdobou osvojení nezletilého. Toto členění není samoúčelné, nýbrž má významný praktický dopad.

S osvojením zletilého, které je obdobou osvojení nezletilého, jsou spojeny obdobné právní následky jako s osvojením nezletilého a takové osvojení zletilé osoby má sloužit především k tomu, aby bylo zabráněno štěpení rodin – na základě ustanovení o osvojení, které je obdobou osvojení nezletilého, tak lze osvojit například zletilého sourozence dítěte, které bylo dříve osvojeno tímž osvojitelem, či zletilé dítě manžela osvojitele. Naopak osvojení zletilého, které není obdobou osvojení nezletilého, má velmi odlišné právní následky od „klasického“ osvojení nezletilého a řeší i zcela jiné životní situace, když takového osvojení bude využíváno spíše výjimečně a bude důležité především z hlediska dědění.

Problematika pěstounské péče

Na rozdíl od osvojení při svěřeni dítěte do pěstounské péče nedochází ke změně statusu dítěte. Účelem institutu pěstounské péče totiž není vznik nových rodinných vazeb, ale toliko poskytnutí dočasné péče dítěti, o které nejsou schopni pečovat jeho rodiče. Nový občanský zákoník v této souvislosti výslovně stanovuje, že dítě může být svěřeno do pěstounské péče výhradně tehdy, nemůže-li o dítě osobně pečovat ani jeden z jeho rodičů ani jeho poručík. Současně je zákonem stanovena přednost pěstounské péče před svěřením dítěte do ústavní výchovy.

Občanský zákoník navazuje na předešlou úpravu pěstounské péče, kterou však rozšiřuje a přináší důraz především na ochranu přirozené rodiny. V této oblasti zákon výslovně stanovuje v první řadě právo rodičů osobně se s dítětem stýkat po dobu jeho svěřeni do pěstounské péče, právo na informace o dítěti a především pak právo požadovat navrácení dítěte zpět do své péče. Dle zákona pak soud návrhu rodiče na vydání dítěte zpět do péče vždy vyhoví, bude-li to v souladu se zájmy dítěte. V souvislosti s uvedenými právy rodiče zákon ukládá pěstounovi zvláštní povinnosti, a to především povinnost umožnit styk dítěte s rodiči a udržovat sounáležitost mezi svěřeným dítětem a jeho rodiči.

Stejně jako v případě osvojitele jsou i na osobu pěstouna kladeny určité požadavky, kterými má být zajištěn řádný výkon péče o svěřené dítě. Občanský zákoník z roku 1964 v otázce vhodnosti pěstouna stanovil pouze kritérium, aby byl pěstoun „zárukou řádné výchovy dítěte“. Nový občanský zákoník toto kritérium významně upravuje a rozšiřuje, když stanoví, že pěstoun musí skýtat

záruky řádné péče o svěřené dítě, musí mít bydliště na území České republiky (čímž má být zamezeno zneužití institutu pěstounské péče k obchodu s dětmi a současně zajištěna možnost udržování kontaktu mezi dítětem a jeho rodiči) a musí souhlasit se svěřením dítěte do pěstounské péče.

Problematika ústavní výchovy

Tak jako tomu bylo v občanském zákoníku z roku 1964, tak i dle nového občanského zákoníku zůstává svěřením dítěte do ústavní výchovy subsidiárním prostředkem, ke kterému má být přistoupeno pouze tehdy, nelze-li řádnou výchovu dítěte zajistit jinými individuálními formami péče o dítě méně zasahujícími do rodinného života dítěte a jeho rodičů (jako je ustanovení poručníka, svěřením dítěte do péče pečující osoby či do pěstounské péče, nebo do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc). Tuto přednost jiných prostředků péče o dítě před nařízením ústavní výchovy nový občanský zákoník výslovně zakotvuje právě v ustanoveních upravujících jednotlivé náhradní formy péče o dítě. Současně pak zákon stanoví, že ústavní výchovu je nutno neprodleně zrušit, je-li možno dítěti zajistit jinou než ústavní péči. Zásadní novinku, kterou občanský zákoník přináší, je pak výslovný zákaz nařídit ústavní výchovu výlučně pro nedostatečné bytové či majetkové poměry rodičů.

V souvislosti s ústavní výchovou vyvstal zásadní praktický problém v otázce možné délky svěřením dítěte do zařízení pro děti vyžadujících okamžitou pomoc, tzv. „Klokánků“. Nový občanský zákoník stanoví, že dítě lze svěřit do takového zařízení pouze na přechodnou dobu, a to nejdéle

na 6 měsíců (kdy dle občanského zákoníku z roku 1964 byla tato lhůta tříletá). Expertní Komise pro aplikaci nové civilní legislativy a ministryně spravedlnosti svým výkladovým stanoviskem apelovaly na soudy, aby lhůtu nevykládali tak, že po jejím uplynutí musí být dítě automaticky zařazeno do ústavní výchovy. Naopak, je-li to v důležitém zájmu dítěte, lze o 6 měsíčním pobytu v zařízení pro děti vyžadujících okamžitou pomoc rozhodnout opětovně a dítě tak v tzv. Klokánku či dětském centru ponechat i po dobu delší než 6 měsíců.

Problematika řešení péče o děti po rozvodu rodičů dítěte

Jedním z hlavních účelů manželství, jak je stanoví zákon, je založení rodiny a řádná výchova dětí. V případě, kdy dojde k rozvratu manželství rodičů dítěte, je pak vždy nejprve třeba rozhodnout, jakým způsobem bude v budoucnu o dítě pečováno. Prioritně bude o budoucí péči o dítě rozhodnuto schválením dohody rodičů soudem (pokud tato neodporuje zájmu dítěte), avšak v případě, kdy rodiče k dohodě nedospějí, je na soudu způsob péče o dítě autoritativně určit.

Soudům se při takovém rozhodování nabízí čtyři možnosti – svěřením dítěte do péče jednoho z rodičů, svěřením do střídavé nebo společné péče rodičů či svěřením dítěte do péče jiné osoby. Poslední řešení je samozřejmě řešením subsidiárním, ke kterému bude přikročeno pouze v krajních případech a zpravidla dočasně. Co se týče zbylých tří možností, zákon je stanoví zjevně jako rovnocenné. Avšak je nutno přihlídnout k rozhodnutím Ústavního soudu ČR, který opakovaně zdůraznil prioritu péče obou rodičů, je-li to možné.

Co však bude soudem při jeho rozhodování konkrétně zvažováno? Nově to bude například i citová vazba dítěte na jiné než příbuzné osoby, stejně tak jako je na vazbu dítěte na nepříbuzné osoby brán zřetel i při úpravě práva styku s dítětem (takovou osobou může být například manžel matky, který není pokrevním otcem dítěte). Zákonodárce při rozhodování o svěření dítěte do péče dále zdůrazňuje zvážení budoucích faktorů, a to konkrétně předpokladů zdravého a úspěšného vývoje dítěte.

Na tomto místě je nutno upozornit na obecnou povinnost soudu zohlednit názor dítěte vždy, kdy je rozhodováno o věci týkající se jeho zájmu. Soud má v této souvislosti také povinnost poskytnout dítěti potřebné informace, aby si dítě mohlo svůj názor vytvořit. V případě, kdy dítě není schopno si svůj názor vytvořit či jej sdělit, vyslechne soud jinou osobu, která je

schopna zájmy dítěte ochránit a jejíž zájmy nejsou v rozporu se zájmy dítěte.

Problematika popírání otcovství

Ani oblasti popírání otcovství se v souvislosti s novou právní úpravou nevyhnuly změny. Za nejdůležitější je nutno považovat především prodloužení lhůty v případě, kdy manžel matky hodlá popřít své otcovství k dítěti. Dříve musel manžel matky popřít své otcovství u soudu do šesti měsíců ode dne, kdy mu vznikly důvodné pochybnosti o tom, že je otcem dítěte. Nejpозději tak však mohl učinit do tří let od narození dítěte. Nová právní úprava je však z pohledu možnosti popřít takto otcovství o poznání příznivější, když zachovává 6 měsíční subjektivní lhůtu, ale výrazně prodlužuje lhůtu objektivní. Nyní totiž může manžel matky popřít u soudu své otcovství až do 6 let od narození dítěte.

▣ **Přípravila Anna Jurenková, AK Válek**

Inspirace Právní úpravy náhradní rod zahraničních právních úprav

V rámci výzkumu jsme se snažili předložit stručný přehled právních úprav vymezených zemí – Polska, Dánska, Slovenska a Velké Británie. Tento přehled v sobě zahrnuje stručné představení institutů náhradní rodinné péče, zainteresovaných subjektů, jakož i související sociálně-ekonomické aspekty. Každá z představovaných zemí má za sebou rozdílný historický a právní vývoj.

Právní vývoj každé země jde prakticky vždy ruku v ruce s vývojem společnosti té které země. Anglie a Dánsko představují země s dlouhou právní kontinuitou. Změny právních úprav v oblasti náhradní rodinné péče, jimiž obě země v posledních třiceti letech procházejí, vycházejí z kontinuálního vývoje společnosti, kdy k jednotlivým změnám dochází povětšinou na základě celospolečenského konsenzu. Vývoj názorů společnosti a dlouhodobé zkušenosti vedly v obou zemích nejenom k formálním změnám zákonů upravujícím danou oblast, ale zejména ke změně uvažování zainteresovaných subjektů. Pechod od institucionální náhradní péče k náhradní rodinné péči jistě nebyl v žádné z uvedených zemí přijímán jednoznačně. Lze však konstatovat, že motivace ke zcela zásadní změně v přístupu k náhradní rodinné péči, charakterizovaná principy subsidiarity institucionální péče, vychází zejména zevnitř společnosti samotné. Zakotvení příslušné právní úpravy představuje dovršení určitého celospolečenského vývoje. Každý zákon, každý právní předpis by měl vyjadřovat představu společnosti ohledně způsobu dosažení cíle, který považuje společnost pro sebe za prospěšný. Oproti Anglii a Dánsku představují Polsko a Slovensko země, kde došlo k zásadní změně po několik desetiletí trvajícím přerušování kontinuity nejenom právního vývo-

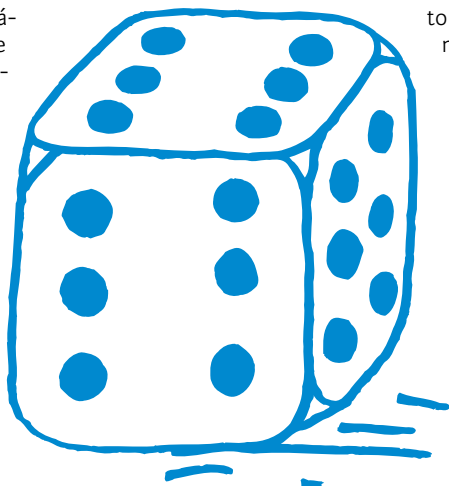
je, ale zejména vývoje společnosti. To, k čemu v Anglii či Dánsku dospívají v podstatě v rámci kontinuálního vývoje a na základě svých zkušeností, přijímají postkomunistické země svým způsobem z povinnosti v návaznosti na inkorporaci základních lidskoprávních mezinárodních smluv do svých právních řádů. Všechny uvedené země jsou signatáři Úmluvy o právech dítěte. Ve všech uvedených zemích tvoří tato úmluva spolu s dalšími mezinárodněprávními předpisy základní ideové východisko pro jednotlivé národní právní úpravy. Anglie na základě signování této úmluvy v roce 1989 přijímá téhož roku svůj základní legislativní pilíř právní úpravy náhradní rodinné péče, tedy zákon o ochraně dítěte, čímž svým způsobem završuje vývoj, který začal v předchozím desetiletí. Přijetí Úmluvy o právech dítěte v postkomunistických zemích, a to včetně České republiky, není výsledkem jakéhosi postupného reformování systému vycházejícího z ideologicky zakotveného kolektivismu, ale je dán celospolečenskou změnou, změnou režimu. Signování úmluvy o právech dítěte tak není výsledkem celospolečenské diskuse a vývoje dané oblasti, ale spíše jakýmsi přihlášením té které země mezi společenství zemí, jež vyjádřily vůli chránit základní lidská práva, tedy i práva dětí, a to způsobem odpovídajícím součas-

inné péče v kontextu

né podobě chápání lidskoprávních otázek. Do určité míry tato situace zavinila, že mnohé mezinárodní úmluvy se v rámci národních právních systémů postkomunistických zemí staly prázdňými skořápkami, neboť s přistoupením k úmluvě není spojena potřebná rekodifikace rodinného práva. Polsko přijímá ucelenou úpravu v roce 2004, Slovensko přijímá komplexní právní úpravu v roce 2005. Česká republika se alespoň částečně přihlašuje ke svým závazkům s účinností od 1. 1. 2013, přičemž lze mít pochybnosti o komplexnosti přijaté české právní úpravy. Obě uvedené země byly schopny přistoupit k zásadní změně své právní úpravy téměř osm let před Českou republikou, přičemž jejich výchozí stav byl podobný, ne-li úplně stejný jako náš. Pro úplnost nelze pominout, že účinností nového občanského zákoníku dochází ke zcela zásadní změně právní úpravy, kdy se zcela ruší čerstvě novelizovaný zákon o rodině. Po roce tak dochází k nové úpravě náhradní péče, kdy nejde o pouhé převzetí předchozí úpravy do nového občanského zákoníku, ale jde o zcela novou právní úpravu. I vzhledem k dosud krátkým zkušenos-

tem z České republiky ohledně aplikace nové právní úpravy je zřejmé, že právě kontinuálnost celého právního systému je podstatným determinantem aplikace práva ve společnosti. Každý právní systém ke svému fungování vyžaduje v první řadě respekt k právu a vůli dotčených subjektů vést své jednání k naplnění ideje, s níž byla právní norma přijímána. Každá právní norma by za normálního stavu věci měla být přijímána z potřeby společnosti upravit danou právní oblast tak, aby bylo dosaženo cílů, k nimž společnost směřuje. V dané oblasti je v každé zemi totožné východisko právní úpravy, kterým je existence dětí, jež se ne vlastní vinou ocitly v ohrožení. Již v této situaci nastává základní ideologický rozpor v tom, jak by se společnost měla o takto ohrožené dítě postarat.

Z hlediska přístupu, který si dovoluji nazvat sociálně inženýrským, je prvořadým úkolem takového dítěte nakrmit, ošatit, zajistit mu střechu nad hlavou, to vše nejjednodušším možným způsobem, tedy v rámci nějaké instituce – ústavu. Není podstatná budoucnost dítěte z hlediska jeho vývoje, ale je prvořadě zajištění jeho základních potřeb v danou

chvíli. Oproti tomu stojí přístup individuálně humanitní, zaměřený na individuální přístup k dítěti a snahu o jeho výchovu s ohledem na jeho budoucnost. Druhý přístup nepochybně vyžaduje od státu mnohem aktivnější přístup a je ve srovnání s předchozím přístupem náročnější, ani ne tak z hlediska čistě ekonomického, ale zejména z hlediska rozsahu nutných činností a práce s lidskými zdroji.

Z hlediska státu je nepochybně potřebné vyvinout mnohem širší spektrum činností nutných k zajištění náhradní rodinné péče oproti péči institucionální. Základní podmínkou, aby mohlo dojít k faktickému naplnění ideje subsidiárního charakteru institucionální péče, je přiznání státu, že nemůže dělat všechno. Z hlediska porovnání právních úprav jednotlivých zemí je výrazný právě aspekt zapojení nestátních institucí do systému náhradní rodinné péče v Anglii a Dánsku. V první řadě lze poukázat na primární vyjádření důvěry práci nestátních institucí, kdy v nejednom případě je jim svěřována i rozhodovací pravomoc uvnitř systému. Samozřejmě je s tím spojena i odpovědnost těchto institucí za svou činnost. Z hlediska anglické úpravy je nutno poukázat, že základním článkem systému je komuna – místní samospráva v širším slova smyslu, která má rozhodující i kontrolní pravomoc. Není to tedy stát v pravém slova smyslu, který si uzurpuje celý proces pro sebe, ale je to místní samospráva, která tvoří páteř celého systému. Zřejmým východiskem této úpravy je předpoklad, že je to v první řadě komuna, která by v rámci svého fungování měla mít zájem, aby byla poskytována ochrana jejím členům, neboť tím jsou zároveň chráněny zájmy komuny.

Právě na ingerenci nestátních subjektů do systému náhradní rodinné péče lze názorně ukázat rozdílná východiska jednotlivých právních úprav. Společenský vývoj v Anglii i Dánsku nikdy neměl za následek takový monopol státu, jako se tomu stalo v komunistickém bloku. I když například ve Velké Británii existovaly po druhé světové válce silné tendence posilování státu včetně poměrně rozsáhlého znárodnování průmyslu, nikdy se zde stát nestal absolutním hegemonem ve všech oblastech života. V těchto zemích vždy existovala silná občanská společnost, což v případě Dánska lze dobře charakterizovat na příkladu Dánů k židovské komunitě za druhé světové války. Bez zapojení velké části společnosti k ochraně ohrožené minority by nepochybně nebylo možno dosáhnout záchranu téměř celé komunity včetně několika desítek dětí z Československa, kterým byl zajištěn pobyt v Dánsku na začátku války.

Oproti tomu v postkomunistických státech ve všech oblastech, náhradní péči nevyjímaje, stát zajišťoval naprosto vše a nic, co by bylo možno nazvat občanskou společností, neexistovalo. Má-li se stát vzdát jakékoliv rozhodovací pravomoci či dokonce přenechat soukromému subjektu právo rozhodovat o svěřených finančních prostředcích, je to vždy spojeno s velmi silným nesouhlasem příznivců silného státu a politické reprezentace. Rozsah činností nestátních institucí pak vyjadřuje do značné míry i sebevědomí státu, nikoliv vyjádření jeho slabosti. Nestátní instituce nikdy nebudou zajišťovat celý proces náhradní rodinné péče a vždy zde bude nezastupitelná role státu. Oproti tomu stát nebude nikdy schopen fungovat stejně fle-

xibilně a se stejným individuálním přístupem jako nestátní instituce. Jak je opakovaně prezentováno, předmětem výzkumu je mimo jiné systém náhradní rodinné péče v Anglii a Dánsku. Pro názornost si dovoluji připomenout jeden historický obecně známý příklad, který dle mého názoru poukazuje na velmi flexibilní a zároveň účinný přístup nestátních institucí při náhlé potřebě zajištění náhradní rodinné péče pro značné množství ohrožených dětí. Jak je obecně známo, v roce 1939 zajistil sir Nicholas Winton vypravení několika vlaků z tehdejšího protektorátu s židovskými dětmi do Anglie. Počet dětí dosahoval několika set. Z hlediska současné právní terminologie vyvstala urgentní potřeba zajištění pěstounské péče na přechodnou dobu, přičemž délku této doby nebylo možno specifikovat. Z hlediska právního Velké Británie nebyla v době příjezdu dětí s Německem ve válečném stavu, tedy děti neměly status válečných uprchlíků či jiný podobný status, který by jim do určité míry automaticky zajišťoval vstup na území Velké Británie. Před organizátory celé akce tak vyvstal základní problém – zajistit dětem vstup na území Velké Británie a legalizovat zde jejich pobyt fakticky na dobu neurčitou. Tehdejší právní úprava logicky s takovou situací vůbec nepočítala. Z hlediska organizátorů tak bylo nezbytné ve velmi krátké době zajistit velké množství pěstounských rodin ochotných prakticky okamžitě přijmout děti do své péče. V paralele se současnou anglickou právní úpravou se tak jednalo o velmi zrychlený proces vyhledávání vhodných pěstounů a zajištění následné podpory pro fungování této péče. Pozice státu v tomto případě spočívala prakticky pouze ve výkonu dozoru ohledně

toho, že každé dítě bude skutečně umístěno v konkrétní pěstounské rodině. V podstatě tak stát vymezil pouze základní podmínky pro umožnění pobytu dětí na svém území, tedy minimalizoval svou úlohu a přenechal vše ostatní organizátorům celé akce. V tomto případě neprošly pěstounské rodiny žádným školením, s danou situací nebyly žádné zkušenosti a vše záleželo na flexibilitě všech zúčastněných. Ze strany státu bylo v podstatě učiněno to nejlepší, kdy na základě platných právních předpisů jasně a srozumitelně vymezil na samém počátku podmínky pro pobyt dětí na území Velké Británie a při splnění těchto podmínek se postupovalo automaticky a v podstatě velmi rychle. Je zřejmé, že bylo nezbytné pohybovat se v rámci tehdy platné právní úpravy, jejíž výklad byl však podmíněn základní potřebou pomoci dětem, které se ocitly v přímém ohrožení. Obdobně, byť v ne tak extrémních případech, jsou pak v současné době v Anglii aplikovány instituty urgentní či krátkodobé pěstounské péče. Tento exkurz má pouze poukázat na skutečnost, že smyslem právní úpravy kterékoliv ze zkoumaných zemí by mělo být stanovení obecného rámce, v němž jsou jednotlivé subjekty schopny řešit individuálně vyvstálé životní situace s ohledem na zájem dítěte, který je nutno posuzovat z hlediska jeho životní perspektivy. Jestliže dokázal sir Winton v období několika měsíců nalézt několik set pěstounských rodin, zajistit přijetí dětí do těchto rodin a zároveň vytvořit určitou strukturu umožňující pobyt těchto dětí v rodinách s nejistým časovým výhledem, je zřejmé, že hledání vůle k řešení podobných životních situací by mělo být základním výkladovým východiskem každé právní úpravy.

Je obecným trendem, a to i v oblasti anglosaské právní kultury, že je vytvářena snaha, aby právní úpravy postihovaly co nejpodrobněji upravenou oblast. Z hlediska tohoto vývoje dochází formou vrchnostenského rozhodnutí k omezování osobní iniciativy v rámci jednotlivých oblastí života. Právo Evropské unie prakticky vede ve všech oblastech k větší či menší míře unifikace právních úprav. Jak jsem již shora uvedl, všechny popisované právní úpravy vycházejí a podřizují se Úmluvě o právech dítěte, na kterou navazují další mezinárodněprávní normy platné ve shodném rozsahu pro všechny popisované země. Odlišnosti právních úprav do určité míry vycházejí z rozdílného vývoje oblasti náhradní péče i celé společnosti, nicméně je zřejmé, že minimálně z formálního hlediska se úpravy v podstatné míře sobě velmi přibližují. I z hlediska toho, že Anglie i Dánsko opakovaně rozsáhle novelizují své právní úpravy v této oblasti, je zřejmý vývoj a nutnost neustálého sledování vývoje společnosti, který má v této oblasti zásadní význam. Právo nikdy nevytváří životní situace, nikdy není hybatelem vývoje společnosti, ale vždy s určitým časovým zpožděním reflektuje potřeby společnosti a snaží se formulovat určitá východiska, která by měla být v souladu s potřebami a cíli společnosti. Právní teorie zná několik metod výkladu právních norem. Z hlediska toho, že předmětem posuzovaných právních úprav by měla být vždy ochrana zájmu dítěte, měl by výklad právních norem v této oblasti vycházet z prezentovaných principů, na základě nichž byla právní úprava přijímána. Jestliže za základní princip náhradní rodinné péče vezmeme subsidiaritu institucionální péče, pak v tomto

kontextu musí být vykládány všechny dotčené normy a hlavně s vědomím tohoto principu musí postupovat dotčené zainteresované subjekty, zejména pak státní sféra. To, co je v Anglii a Dánsku fakticky považováno za automatické a nikým nezpochybňované, si v postkomunistických zemích musí poměrně složitě hledat cestu. Jedna věc je formální obsah právní úpravy, suché znění zákonů a představa politické reprezentace, že mezinárodním závazkům je učiněno zadost přijetím příslušné právní úpravy. Druhou stranu mince tvoří faktická realizace přijaté právní úpravy. K tomu, aby splnila svůj účel, je nezbytně nutné ztotožnění se zainteresovaných subjektů s účelem přijaté právní úpravy.

Ve vztahu k naší právní úpravě lze poukázat na polský a slovenský přístup. V obou zemích nepochybně docházelo k obdobným diskusím, které v současné době probíhají v České republice. Přijímání právních norem a ztotožnění se s nimi mnohdy významně souvisí s určitými signály provázejícími přijetí těchto norem. Obě zmiňované země daly tím, že přijaly zcela novou právní úpravu, najevo svou vůli radikálně změnit svůj přístup k celé problematice a důrazně se přihlásit ke svým mezinárodním závazkům. Právě tím, že byla přijata zcela nová právní úprava, bylo dáno najevo, že se nejedná o pouhé paušální inkorporování mezinárodních norem, ale že jde o stanovení pravidel procesu, jehož výsledkem by mělo být zcela zásadní omezení ústavní péče a zavedení náhradní rodinné péče jako základního pilíře zajištění výchovy dětí, kterou nemůže poskytnout rodina v užším slova smyslu. Přijetí novely, která je svým obsahem v podstatě v rozporu s původním

obsahem novelizovaného právního předpisu, pak logicky musí vést k vytvoření něčeho, s čím mají problém ztotožnit se obě strany názorového spektra. Vzhledem k tomu, že předmětem právní úpravy je ochrana práv dítěte, bylo by logické se domnívat, že všechny zúčastněné subjekty směřují svou činnost k naplnění jediného cíle, kterým je zajištění ochrany dítěte očitajícího se v nouzi. I z těch krátkodobých zkušeností, které v České republice máme, lze dovodit, že výklad novelizované právní úpravy z hlediska politické reprezentace, zejména na krajské úrovni, se mnohdy do-

stává do přímého rozporu s ideovými východisky, za nichž byla novela přijímána. Všechny posuzované právní úpravy vymezují náhradní rodinnou péči jako pilíř celého systému péče o ohrožené děti. Snad výjma polské úpravy je poměrně nezřetelně v jednotlivých úpravách modifikován prvek prevence, tedy předcházení samotné nutnosti zajišťování péče o dítě mimo rodinu. Domnívám se, že právě podchycení problémů již v samotném rodinném prostředí vytváří určitou kontinuálnost v činnosti dotčených subjektů a umožňuje jim při znalosti věci její individuální řešení. S tím pak souvisí nezbytnost vzájemné komunikace těchto subjektů. Jestliže každá složka funguje prakticky autonomně a není nastaven žádný způsob komunikace mezi subjekty přicházejícími s dítětem do styku, těžko lze uvažovat o vytvoření fungujícího prevenčního systému. Při současné úrovni komunikačních technologií lze při poměrně nízkých nákladech vytvořit systém komunikace, který zajistí včasné informování dotčených subjektů. Příkladem takového komunikačního systému může být Dánsko, kde je tato vzájemná komunikace i právně zakotvena. Jestliže by docházelo k včasnému podchycení potencionálních problémů, bylo by nepochybně umožněno poskytnutí rychlejší a adresnější pomoci nejenom ohroženému dítěti, ale i jeho původní rodině, při zachování možnosti ponechání dítěte v péči jeho rodiny. Jestliže bychom se zastavili právě u aspektu vzájemné komunikace zainteresovaných složek, lze na tomto aspektu demonstrovat potřebu osobní zainteresovanosti dotčených osob v rámci fungování celého systému. Z hlediska transparentnosti a určitosti je samozřejmě vhodné přijmout příslušnou

právní úpravu, která vymezí základní rámec komunikace jednotlivých subjektů a zejména okruh subjektů této komunikační povinnosti podléhající. Při vědomí toho, že předmětem úpravy je ochrana dětí, je zcela zřejmá potřeba nepohybovat se formálně výlučně v rámci právní úpravy, ale postupovat i z vlastní iniciativy ve smyslu ducha právní úpravy. Právní úprava v tomto směru nepředstavuje návod ke zbytečnému formalismu a lpění na tom, činit pouze to, co je právně výslovně upraveno. Prakticky pro všechny zkoumané úpravy platí základní právní zásada, že co není zákonem zakázáno, je dovoleno.

Skutečnost, že některý aspekt není v zákoně přímo upraven, nezabraňuje nikomu, aby sám jednal způsobem, který odpovídá smyslu zákona. Přílišný formalismus či rigidní výklad právních norem jsou okolnostmi, které mohou vést k neúčinnosti sebestopávných právních úprav. Je vždy na lidech pohybujících se v rámci systému, aby při výkladu a aplikaci práva měli v první řadě na mysli smysl své činnosti a cíle, jichž má být dosaženo. To vše při vědomí, že cíle v této oblasti si je nutno klást v delším časovém horizontu s ohledem na předpokládanou dobu trvání náhradní rodinné péče. Nejméně náročné řešení, byť formálně realizované zcela dle zákona, nemusí být řešením nejvhodnějším pro dítě.

Oblast náhradní rodinné péče je primárně o práci s lidmi. Na osoby realizující činnost v této oblasti jsou nepochybně kladeny vysoké nároky nejenom odborného charakteru, ale i osobnostního charakteru. Jak vyplývá z obsahu výzkumu v jednotlivých zemích, je prakticky všude zdůrazňována potřeba neustálé práce s lidmi, kdy je poukazováno na poměrně velkou neús-

pěšnost při hledání nových pěstounů. Při hodnocení a porovnávání jednotlivých právních úprav je nutno si uvědomit, že zákon sám o sobě žádného pěstouna nenajde, nevyškolí jej a ani jej neobdaří kvalitami potřebnými k výkonu pěstounské péče. Na základě zahraničních právních úprav si lze uvědomit vhodnost pojímání této problematiky v celé její šíři, tedy již od řešení problémů v biologické rodině přes vytvoření podmínek pro fungování náhradních rodin a jejich podporu po celou dobu náhradní výchovy až po závěrečnou fázi, tedy zařazení do běžného života. Zkoumané právní úpravy ukazují prakticky nutnost zajištění kooperace státních, samosprávných a nestátních institucí v rámci zajištění všech činností potřebných ke splnění účelu náhradní rodinné péče. Právo vymezuje instituty náhradní rodinné péče a stanovuje pravidla procesu, jehož výsledkem je zajištění péče o dítě, v časovém a osobním horizontu, dosažení svéprávnosti dítěte, dle terminologie nového občanského zákoníku. Celá problematika náhradní rodinné péče je z hlediska právní úpravy poměrně specifickou oblastí. Veškerá konání v této oblasti jsou zcela zásadně ovlivněna lidským aspektem a neustálou nutností hodnocení realizace celého procesu. V celém procesu je dán velký prvek nahodilosti, vylučující šablonovitě řešení jednotlivých případů. Žádná právní úprava nikdy nebude zcela pokrývat všechny životní situace, nicméně by měla vyjadřovat představu společnosti o způsobu zajištění náhradní rodinné péče, kdy na prvním místě musí být zájem dítěte, a v tomto duchu by právo této oblasti mělo být vykládáno.

□Mgr. Filip Vyskočil

Víte, že

CSR fórum

časopis CSR fórum publikoval v posledních měsících řadu takových společensky důležitých témat, která ve většinových médiích buď vůbec nenajdete, anebo která bývají podceňována jako „nezábavná“? Dívejte se s námi dopředu!

**Předplaťte si měsíčník*
CSR fórum na rok 2014!**

www.publicon.cz
publicon@publicon.cz
+ 420 257 213 404
+ 420 605 232 393

*vyjma července a srpna

Vzdělání určí nejen naši budoucnost

Talent je symbolem udržitelnosti. Soutěž o něj bude globálních rozměrů

Části mecenášů – nový životní druh? Kdo jsou lidé, kteří financují charitativní projekty

Udržitelnost ve všech pádech

Rozhovor Příklad každého dítěte obrátí život v rodině naruby

„Před pětadvaceti lety, kdy byly mé vlastní dceři čtyři roky, vyšel v časopisu Vlasta článek o malé holčičce Maruše. Nikdy jsem nechtěla, aby moje dcera vyrůstala sama, a Maruška byla stejně stará jako ona. Začala jsem koketovat s myšlenkou, že bych si mohla vzít do pěstounky právě onu maličkou,“ vzpomíná Beáta Folwarczná na okamžik, kdy se rozhodla stát pěstounkou. Od té doby kromě vlastní dcery vychovala ještě tři další děti a dnes se jako pěstounka na přechodnou dobu stará o miminka. Nedávno předala do nové rodiny už čtvrté...

Ale zpátky k Maruše. „Napsala jsem tehdy na kontakt, který byl uvedený u článku. Přišel mi dopis, ve kterém stálo, že bych musela přijet do Prahy, zúčastnit se pohovoru a tak dále. Což byl tenkrát problém, protože jsem neměla kam dát svou dceru. Nakonec jsem rezignovala, ale myšlenka v hlavě zůstala,“ říká Beáta Folwarczná.

A kdy jste ji poprvé naplnila?

Uplynulo několik let a my se s dcerou dohodly, že bychom mohly vzít do rodiny dítě, které by rodinu potřebovalo. Chtěla jsem tenkrát adoptovat jedno, maličké, abych si užila ještě kočárku, plenek...

Známi, kteří si v té době přivezli malého chlapečka z kojeneckého ústavu, mi poradili, kde a koho kontaktovat. Oběhala jsem tedy úřady, dojela do psychologické poradny, tehdy do Olomouce, kde byla moc hodná paní psycholožka. Ta mně přemluvila k pěstounství. Čekaly jsme. Každý měsíc jsem volala na krajský úřad, zda už pro nás někoho nemají. Nabídlí mi tehdy desetiletou holčičku, ale když jsem si přečetla její spis a posudek, musela jsem jí odmítnout. V naší rodině by spokojená nebyla a já přeci chtěla maličké dítě.

Už tehdy se mi zmínili, že tam mají dva klučiny. Nechtěla jsem. Po měsíci jsem na krajský úřad volala znova. Dítě, jaké jsem

chtěla já, neměli, ale opět se mi zmínili o dvou klučících, kteří čekali na rodinu. Doma jsem se poradila s dcerou a obě jsme se jely na kluky podívat. Byli to bratři, 8 a 6 let. Jakmile jsme viděly fotky, věděly jsme, že kluci jsou naši. Rozjela se celá ma-

šinerie a kluci byli do měsíce doma. Na popud paní psycholožky šlo seznamování ráz na ráz. První týden v lednu jsme je viděli na fotkách, druhý týden už jsme jeli k nim na návštěvu, třetí týden byli oba na návštěvě u nás a o pololetních prázdninách už jsme je měly doma. Už bych takovou blbost nikdy neudělala.

Proč?

Příchod každého dítěte život v rodině obrátí naruby. Každý člen domácnosti se musí přizpůsobit novému chodu rodiny, no-

vému členu. Naši rodinu to rozhodilo úplně. Naštěstí jsme s dcerou obě držely hodně při sobě, proto se stav naší domácnosti rychle zlepšil. Po dalších pěti letech k nám do rodiny přibyl ještě jeden klučina. Starala jsem se o čtyři děti.

Jako pěstounka jste nejprve musela projít nějakou přípravou – když to poměrujete svou dnešní zkušeností, jak náročná byla, jak dobře vás tehdy na pěstounství a problémy, které může přinášet, připravila?

Vzhledem k tomu, že jsem již nějaké zkušenosti pobrala u své dcery, příprava pro mě nebyla tak náročná. Ovšem na to, co se dělo po přijetí kluků, jsem moc připravená nebyla. Věděla jsem, že budou problémy, ale v té době mi nikdo neporadil, že se mohu obrátit na psychology, že se to nikde jinde nebude probírat, že to bude jen mezi námi a psycholožkou. Všechny zásadní problémy jsem řešila sama. Tak jsem byla vychovávána svými rodiči.

Starší syn celých devět měsíců lhal, dělal problémy jak ve škole, tak i doma. Za sebou stahoval i svého mladšího bratra, který se v něm zhlížel. Neustále mi říkal, že on se chce do dětského domova vrátit a že se tam vrátí oba. Mladší zase za mnou chodil, že se vrátit nechce, že chce být s námi. Plakal, prosil.

Jak jste to vyřešila?

Nakonec, když už situace byla neúnosná, jsem staršímu řekla, že pokud nepřestane lhát, zařídím mu pobyt v nemocnici, kde ho lhát odnaučí, a na návrat do dětského domova ať rychle zapomene – od nás se děti nevrací.

Co čert nechtěl, na druhý den byl ve schránce dopis, který staršího zval k poby-

tu v nemocnici. Oba kluci byli sledováni pro malý růst a starší se měl podrobit nějakému testu. Do nemocnice skutečně musel. Obřečeli jsme to oba, ale od druhého dne se chování staršího obrátilo o 180 stupňů. Hodnějšího kluka by člověk nenašel. Pracoval ve škole, doma pomáhal, byl doslova jak vyměněný. Do puberty.

S jakými reakcemi jste se setkávala u svých příbuzných a známých, když se dozvěděli, že jste se rozhodla pro pěstounství?

Moje rodina nevěděla o ničem. Nikomu jsme s dcerou nic neřekly. Věděly jsme obě, že by tenhle fakt někteří neunesli. A měly jsme pravdu. Když pak bouchlo po rodině, že si chci vzít do pěstounky dítě, bylo zle. Někdo předhazoval, že se neumím postarat ani o svou dceru (bydlely jsme v úplně jiném městě než zbytek rodiny, starat jsem se musela, nikdo jiný to za mě neudělal), někdo se divil, proč se chci vůbec trápit s „cizím děckem“ – nevěděli, že budou dvě... A když nás pak viděli ve městě, že máme hned dva kluky, byli hodně překvapení.

Po čase mi dcera řekla, že kdybych tehdy na nátlak rodiny ustoupila od pěstounky, už by si mě tolik nevážila. Tohle byl takový doslova „kop do života“, vědět, že mám podporu od své nejbližší osůbky, takže od té doby už jsem si z nějakých výčitek zbytku rodiny nedělala vůbec nic.

A oceňují dnes lidé podle vás práci pěstounů dostatečně?

Jak kde a jak kdo. Někdo obdivuje, někdo haní, někdo pomáhá, někdo nadává... Reakce jsou různé. Je to vaše rozhodnutí, zda zůstanete silní, schopní

čelit negativním reakcím okolí, nebo se jim poddáte.

V náhradní rodinné péči se za poslední roky hodně změnilo – fungují dnes podle vaší zkušenosti dostatečně dobře podpůrné služby pro pěstouny?

Zřejmě jak kde a v jak které organizaci. Zatím co v jedné fungují dobře, organizace by se pro pěstouny doslova rozdala, ve druhé tomu tak není. Osobně jsem se nesetkala se špatným jednáním. Do Dohody jsem si dala věci, které jsem pro nás viděla jako potřebné a vyhovující a organizace na ně přistoupila. Neměla jsem jakýkoli problém.

Pokud byste srovnávala práci pěstouna před a po přijetí novely o sociálně právní ochraně dětí, vidíte tam praktický přínos, změnilo se pro vás něco kromě lepšího ohodnocení?

Pro mě se přijetím novely změnilo hodně. Už jen možnost pracovat jako pěstounka na přechodnou dobu je velké plus. Děti nemusí do ústavů, jdou do rodin, kde se jim pěstoun maximálně věnuje. Netrpí deprivací, do nových rodin jdou, až když jsou na nové rodiče dobře navázané a rodiče na ně, proces je dlouhý. Tenhle stav nenastane ze dne na den, kdy se dítěti převrátí komplet vše, na co bylo zvyklé.

A kdybyste měla zmínit konkrétní plus a minus?

Možnost školení se v tom, co dělám, vidím jako plus. Ovšem brala bych možnost volby mezi tématy. Ne všechna témata mně osobně „sedí“. Mám v péči malá miminka, hned po narození do maximálně půl roku, proto bych brala školení zaměřená víc právě na tuto tematiku.

Nedostatky vidím v tom, že z velkých rodin musí jeden z pěstounů do práce. Když už stát vytvořil velké rodiny, měly status zařízení, mnohdy jsou v takových rodinách postižené děti, měli by oba rodiče zůstat doma. Mnohdy jeden funguje jako taxikář, vozí zdravější děti do škol, mateřinek, zařizuje vše, co je potřeba, druhý se stará o děti, které musí zůstat doma. Pro jednoho rodiče je to občas nadlidský výkon.

Nový přístup také klade větší důraz na kontakt s původní, biologickou rodinou dítěte; jaká je vaše zkušenost z téhle spolupráce?

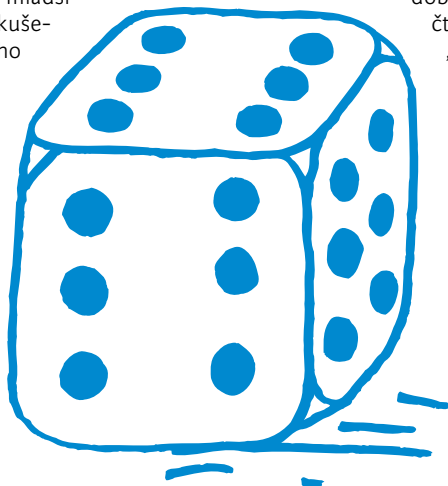
Na tuhle otázku neumím odpovědět. Jednoduše proto, že nás biologická rodina nikdy nekontaktovala. Jak u prvních dvou klučinů, tak i u nejmladšího se nikdo po celý čas neozval, proto styk s rodinou nebyl. Je fakt, že nejstarší si své biologické rodiče našel sám přes sociální síť, kontaktoval s nimi i svého mladšího bratra, ten ale po zkušenostech staršího, kdy ho jeho otec se svou přítelkyní vyhodil z domu, svůj postoj ke

svým rodičům změnil. Sice si s nimi píše, ale bydliště měnit nemíní. Starší z domu odešel...

Zmínila jste se už pozitivně o pěstounství na přechodnou dobu – co vás vedlo po těch letech k rozhodnutí pro tento typ péče? A v čem je to jiné?

O možnosti pěstounství na přechodnou dobu jsem se dozvěděla na jednom ze školení. Po příjezdu domů jsme zasedli s kluky k rodinné poradě. Něco málo jsem o tom již věděla. Bydlím u hranic s jiným státem, kde tato služba již existuje mnoho let. Mohla jsem tudíž klukům vysvětlit, v čem taková práce spočívá, co to obnáší a do čeho bychom se případně pustili. Byla jsem překvapená jejich reakcí. Přistoupili na to. Vyměnili si akorát, že budeme do péče dostávat maličká miminka. Což mně, vzhledem k původní myšlence o pěstounství, maximálně vyhovovalo. Šli jsme do toho, v současné době jsme předali již čtvrté miminko. Ted' „odpočíváme“ a těšíme se na nového mrňouska.

□ **Viktor Vondra**

Osobně Rozhodování soudů: Nejdeme ke druhé zdi?

Jaké jsou první zkušenosti s reformou, kterou reprezentuje především novela zákona o sociálně právní ochraně dětí, se ptáme jak představitelů státu, tak i odborníků a lidí se zkušenostmi z terénu. Tentokrát s námi sdílí své názory Kateřina Dunovská, ředitelka Centra pro rodinu Cestou necestou.

Jaké nové problémy odhalila praxe po zavedení tolik diskutované novely?

Rozdělila bych to na dvě oblasti – na práci s rodinou dítěte a na téma pěstounské péče. A nevím, jestli se dá všechno propojit novelou zákona, některé jevy mají korelaci užší, jiné volnějši.

To, co prožíváme my jako krizové centrum pro týrané a zneužívané děti, v němž pracujeme s celou rodinou, se dá každopádně v současné chvíli v Praze popsat jako obrovský posun. Existuje převážně výborná spolupráce s OSPODem. OSPODy využívají práce sociálních služeb, nebojí se o ně požádat a přesně vědí, kdy si o ně mají říct. Rivalita či nedůvěra mezi neziskovým sektorem a OSPODy mizí.

Pracujeme ročně asi s 50 rodinami a v současnosti je to tak, jak jsme si vždycky přáli – že OSPOD je koordinátorem případu a přizývá ty služby, které má k dispozici, a ty pak dělají tu podpůrnou práci a zpátky dávají OSPODu informace s důvěrou, že je použije v zájmu dítěte. Mám za to, že tomu pomohl individuální plán dítěte, který musejí OSPODy povinně vypracovávat.

Po zavedení novely jsem vnímala velkou zátěž OSPODu a úplně to chápu, byla to přehlcenost administrativou, nicméně když je černé na bílém, co dítě v současnosti prožívá, co potřebuje a jak toho docílit, jsou zde jasně zmapované kroky a mnohem líp se pak sáhne po správné sociální službě nebo jiné intervenci. To bych asi úzce propojila s novelou.

Co se týče správného nařízení využít sociální službu nebo jiné poradenství pro rodiče – to je využíváno o trochu více. Vždy se však zvažuje, jestli to má smysl, když jde o vynucenou službu. Hodně se to využívá při rozvodech, je to důležitý prvek, ale s otázkou využitelnosti – za což ale ten zákon nemůže.

Co zůstává v systému veliký problém – a na to novela nedosáhne – je jednak občas zbytečná nebo neuvážená hospitalizace dítěte na psychiatrii z rozhodnutí léčebny – teď jsme se setkali se dvěma případy u jedné čtrnáctileté slečny, které by to nepomohlo, naopak by ji to uvrhlo do ještě většího odporu a prohloubení výchovných problémů, které má, a pak u 5letého dítěte, které bylo už tři roky v dětské domově a pak v pěstounské péči. Hospitalizace nebyla odůvodněná a zásadně poškodí vnitřní jistoty dítěte – psychiatrické léčebny občas neumí dohlédnout na příběh dítěte vcelku.

Kdo ony děti na psychiatrii posílá?

Někdy je to na žádost rodičů, doporučení ústavu nebo OSPOD, často ambulantně na základě nepatřičných důvodů – záškoláctví, občasné nezvládnuté agrese... Pak se to snadno překloupí v umístění, což už je z rozhodnutí léčebny. My v případech, kdy umístění považujeme za pro dítě ohrožující, doporučíme orgánu SPOD, aby se spojil s léčebnou a vysvětlil situaci a spíš umístění nedoporučil – ale chápu, že OSPOD do

toho nemůže příliš zasahovat, jde o pravomoc zdravotnického zařízení.

Takže se dá říct, že psychiatrie loví pacienty mezi ohroženými dětmi?

V některých případech to tak vnímáme. Nebo takové zařízení neumí vyhodnotit situaci dítěte v plné šíři, že dítě není psychiatrický problém, ale má nějaké zázemí a je třeba o něm přemýšlet v širším kontextu. Možná by to právě v tomhle případě chtělo využít institut případové konference. Což se také týká zákona; případové konference jsou určitě také přínosem, OSPODY už je využívají a často jsme k tomu zváni i my, mívá to vysokou úroveň, je to velmi

respektující vůči všem stranám. Takže kdyby v těchto sporných případech byla vždycky využita „případovka“, i ta psychiatrie se dozví, že v pozadí je i něco jiného než že dítě nechodí do školy.

Zdá se vám, že takových případů přibývá?

To neumím říct. Vnímám, že to není ojedinělý případ, ale zároveň nepůjde o hlavní problém oblasti sociálně-právní ochrany dětí. Ale když už se to stane, ona špatná indikace k umístění do léčebny, může to být pro dítě velmi zničující.

Ukazují se i další problémy?

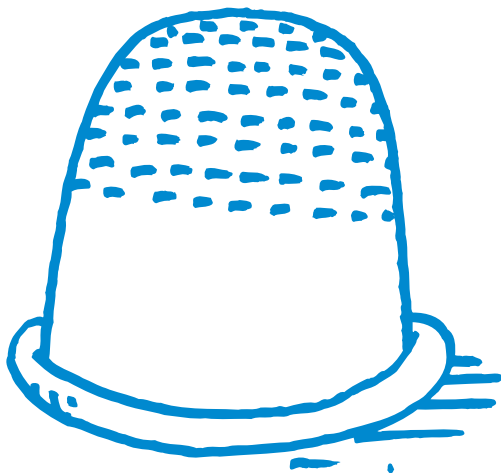
Co nás v tuto chvíli tíží nejvíc, a co v rámci

systému vnímáme jako trochu nepolíbený článek, jsou opatrovnické soudy. Jak už jsem řekla, spolupráce OSPODu s příslušnými institucemi je velmi intenzivní a musím taky dodat, že je pod MPSV nastavena velmi dobře. Pak tam ale ještě zbývá ten článek nejvyšší, rozhodovací instituce soudu – a ti se do té diskuse vlastně nikdy pořádně nezapojili a nezapojují. Ve většině případů rozhodují v souladu se zájmem dítěte a v souladu s návrhy OSPOD či doprovozující organizace. To se hodně zlepšilo. Ale v některých případech – zase jsme v posledním roce zaznamenali dva – soud rozhodl přímo proti doporučení všech organizací – OSPODů i poskytovatelů sociálních služeb, dokonce v jednom případě proti doporučení, které bylo podloženo případovou konferencí s deseti subjekty. Výstupy byly jednoznačné, aby se dítě nevracelo do rodiny, ale soud přesto rozhodl, že dítě má zůstat v rodině.

Jde o téma linie rozhodování – co pro dítě je ještě bezpečná rodina a co už ne. Shoda docela v systému panuje, ale u těch soudů informovanost jakoby vypadává. Vnímám to tak, že by se soudy měly do vzdělávání a diskuse také daleko víc zapojit.

My jsme se snažili o nastolení těchto témat, nabídli jsme vzdělávání pro soudy, ale zatím bez úspěchu, přestože to vychází z národní strategie o ochraně práv dítěte, která říká, že takovéto vzdělávání má probíhat.

Hodně jsme se zamýšleli nad tím, jak je možné, že soud i v případě kojence, kterému bylo zrentgenováno tělíčko a prokázána zlomenina čtyř žeber (a šlo o péči pochybnou dlouhodobě, neboť v té rodině jedno dítě před několika lety zemřelo na zanedbání péče), jak je možné, že soud do

takovéto rodiny po měsíci dítě vrátí a ne-prodlouží předběžné opatření.

Druhý případ – šestiletá holčička, jejíž matka byla psychiatricky nemocná, ale nijak nedagnostikovaná, nekompensovaná. Holčička žila ve velmi rizikovém prostředí, v noci byla sama zamčená v bytě, její projevy byly i autistického rázu, hluboce deprivovaná, i když inteligenčně na výši. Soužití s matkou ji ohrožovalo a když pak nakonec zvládla vůbec promluvit s terapeutem, protože tam byl elektivní autismus (nemluvila s nikým jiným než s matkou, která absolutně nevnímala její potřeby), začaly se projevovat výrazné rysy sexuálního zneužívání, a na tohle všechno jsme upozorňovali, rozjelo se trestní stíhání, ve spolupráci s OSPOD jsme na předběžné opatření zvládli umístit dítě mimo rodinu, pak byla vybrána pěstounská péče na přechodnou dobu, protože to prostředí bylo stoprocentně ohrožující, ale soud to před-

běžné opatření po měsíci zrušil s tím, že se holčičku dal do péče širší rodiny.

My jsme byli na tisíc procent přesvědčeni, že tohle děvčátko zničí, a přesto ten soud takhle rozhodl. Co se to vlastně děje v našem systému? Dvacet let jsme bojovali za to, aby se děti nebraly z rodin, ale tahle rozhodnutí soudu jsou proti zájmu dítěte. Jdeme teď k té druhé zdi, jak my to umíme. Ale doufám, že to není trend a že se to srovná.

Taky nás napadá ještě jedno vysvětlení, že soudy mohou rozhodovat z obav před pozdějším napadením u Evropského soudu pro lidská práva a u dalších evropských organizací. Rodiny, z nichž se děti odebírají, znají lépe svá práva a víc se brání, což je všechno v pořádku, ale musí to přece držet linii racionálního rozhodování v nejlepším zájmu dítěte.

Pak se tady nabízí další téma: kam s odebíraným dítětem? Kam ho umístit? Vnímám jako nejlepší pěstounskou péči na přechodnou dobu (ta je hlavně pro děti do jednoho roku, ale objevují se už i pro starší), což soudy zaregistrovaly a nebrání se tomu.

Což mě všechno vede zpět ke vzdělávání, je potřeba, aby systém byl jednotný, ač jsou jeho součásti roztroušeny pod různými ministerstvy, a je potřeba, abychom se víc propojili se soudy. Myslím si, že chybí funkční nástroj na vyhodnocování rizik.

Na prvním místě už při odbírání dítěte není kritérium sociální a ekonomické. Ale to, co my vnímáme jako důležité, aby systém přijal: že psychické týrání, často skryté a velmi těžko doložitelné, je pro dítě podstatně víc ohrožující, než jestli doma teče teplá voda.

V praxi se setkáváme s vážnými případy,

kdy dítě se o sobě nedozví víc, než že je debil, a není to ničím kompenzováno (třeba citově), nebo se setká s úplnou lhostejností té nejhorší formy – absence naprostá zájmu o dítě. Nebo je tam chaotické prostředí, v němž se dítě neorientuje, neví, podle čeho se má doma chovat, není absolutně předvídatelné, co přijde dál... Bude jídlo, nebude jídlo, zbývá mě rodiče nebo pochválí?

Ještě na závěr k pěstounské péči na přechodnou dobu – jak funguje podle vaší zkušenosti?

Téma pěstounské péče na přechodnou dobu se rozhodně dostává do popředí a tato péče je čím dál více využívána. Přesto je potřeba ji všemi subjekty vždy prosazovat pro děti novorozené a kojence, ale i pro všechny děti, kteří potřebují dočasně náhradní rodinu. My bychom rádi rozjeli projekt s pěstouny pro krátkodobou péči pro děti zhruba do 12 let věku. Chceme ukázat, že pěstounská péče na přechodnou dobu není vhodná jen pro ty nejmenší, přičemž chceme nastavit model tak, aby zároveň s pěstounskou péčí existovala intenzivní práce s biologickou rodinou. Jenom dobře připravení a zkušení pěstouni toto zvládnou. Druhá oblast – která doprovází zpravidla nejmenší děti a doplňuje tak zcela správně dětské centrum – dříve kojenecký ústav, zatímco my nabízíme pomoc biologické rodině. Tu lze zatím teoreticky pokrývat jen ze sociálně aktivizačních a jiných terapeutických služeb, ale je tu problém s kapacitou, protože počet "potřebných" rodin nám naroste, jak se práce s nimi dostává do centra pozornosti. Ale to už je další velké téma.

 Viktor Vondra

Sloupek O selském rozumu

▣ Michal Růžička

Každá reforma je vlastně setkání starého s novým. Setkání, v němž se každý, koho se nějak týká, potřebuje rychle zorientovat. Každá reforma klade velké nároky na jednotlivce. Jak dostát novým pravidlům, a zároveň neztratit vlastní schopnost rozhodovat se?

Podívá-li se člověk pár měsíců nazpátek, zjistí, že přesně tyto potíže jsou navěšeny na řadu příběhů dotýkajících se ochrany dětí. Kateřina Dunovská to pojmenovala jako přístup ode zdi ke zdi, jiný tomu říká „schovat se za paragrafy“, další „svět na šachovnici černá a bílá“. Jinými slovy: čím dříve se do oblasti sociálně právní ochrany dětí vrátí normální selský rozum, jenž bude hodnotit případ od případu v rámci nového legislativního rámce, tím lépe.

Aby se to stalo, je ovšem třeba několika věcí: je třeba přestat polemizovat se základy reformy jako takovými, je třeba vnímat nová pravidla nikoli jako šněrovačku, nýbrž jako možnost, je třeba přistupovat ke zděmu dítěti a ke každé ohrožené rodině v kontextu její originality, specifických

možností, reálií nebo historie. Smyslem příslušných zákonů není za každou cenu co nejrychleji vyprázdnit všechny ústavy, vrátit všechny děti do biologických rodin, jakkoli problematických a děti ohrožujících, či založit rozsáhlou armádu pěstounů.

To, co nyní potřebujeme, je zdravý selský rozum, podpořený jednotným vzděláním všech účastníků systému a shodou klíčových institucí a jejich představitelů na tom, co je podstatné.

Je potřeba slyšet, že ministryně práce a sociálních věcí vnímá nejednotnost a roztržičnost jako problém. Ačkoli by to politici i úředníci neradi přiznávali, stát v posledních

letech rozhodně nepostupoval ve věci informování veřejnosti ve věci novely zákona o sociálně právní ochraně dětí nijak energicky, aktivně a chytře. Hodně práce za něj udělaly v této věci neziskové organizace.

Nakonec, kdy se může přirozený úsudek, zvaný selský rozum pozitivně projevit? Jedině tehdy, má-li jistotu, že nebude přehlušen sletotou právního purismu a strachu.

Mediální partneři tohoto vydání Edice Otvíráme

LIDOVÉ NOVINY

mama

ŽENA-N.CZ
internetový magazín pro ženy

CSR fórum

We see
values
where others don't

PENTA

Penta is an investment group founded in 1994. It is active in the area of private equity and real estate, controls almost 30 companies and provides more than 25,000 jobs. In 2010, its portfolio companies reported consolidated revenues of EUR 2.1 billion.

www.pentainvestments.com